

ARSMELDING

2012

SIFO

Statens institutt
for forbruksforskning
Postboks 4682, Nydalen,
0405 Oslo

Direktøren har ordet

Å tenke nytt

Selv om det å tenke nytt ligger i selve forskningens vesen, og heller ikke burde være noen epokegjørende erkjennelse for et forskningsinstitutt, er det likevel to forhold som i 2012 i særlig grad har aktualisert denne egenskapen. Det første er signalene fra arbeidet med den nye forskningsmeldinga (Meld. St.18 (2012-2013)) om finansieringen av norsk instituttsektor, det andre er behovet for å finne en ny framtid for SIFOs testlaboratorium. Begge prosesser vil bety mye for SIFO i de nærmeste år.

Allerede før forskningsmeldinga ble publisert, startet diskusjonen om et av utredningens viktigste tema, nemlig strukturen på og finansieringen av norsk instituttsektor. Omtrent på samme tid besluttet SIFOs eierdepartement – Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (BLD) – at testvirksomheten fra og med 2015 ikke lenger skulle være en del av SIFOs organisasjon. Samtidig åpnet BLD for en utredning av alternativ organisering av testvirksomheten med et bedre forretningsøkonomisk grunnlag som forutsetning.

La oss starte med forskningsmeldinga. Så langt tyder utredninger på at norsk instituttsektor klarer seg bra i nasjonal og internasjonal kontekst, skal vi tro resultatene fra bl. a. Forskningsbarometeret 2012. Her er SIFO et godt eksempel på et institutt som de senere år har lyktes bra i konkurransen på oppdragsmarkedet om midler fra både Forskningsrådet og EU.

Så langt, så vel. Derfor har heller ikke myndighetene signalisert at det er nødvendig med direkte inngripen. Man ønsker heller å bygge opp norsk instituttsektor gjennom det som omtales som indirekte styring, dvs. gjennom basisfinansiering av instituttene, nasjonale forskningsprogrammer og et åpent oppdragsmarked. Ved første blick virker en slik struktur forholdsvis grei – i hvert fall sammenlignet med toppstyrte inngrep og sammenslåinger med tvang, som en f. eks. finner i Danmark. Realitetene er likevel at de viktigste kildene for instituttene finansiering – Forskningsrådet og EU via sine rammeprogram – allerede i lengre tid har vært svært strategiske i sin virkemiddelbruk. Fra å lyse ut mange og små prosjekter, har man nå konsentrert utlysningene om et fåtall store, med sterke tematiske føringer.

I mange tilfeller fører det til at «the winner takes it all», noe som over tid kan føre til et «vinn eller forsvinn» – selv om du har vært en god nummer to i kampen om midlene.

Å være en del av vinnerlaget blir avgjørende for overlevelse på sikt. En slik utvikling øker ikke bare kravet til å bygge allianser med gode partnere, men også til organiseringen av søknadsprosessen, noe som betyr mer ressursbruk enn tidligere. Det viktigste kravet er likevel framifrå og originale ideer som kan plasseres i forskningsfronten. Av disse grunner erfarer SIFO-forskere at de hvert år bruker mer og mer tid på søknadsskriving, samtidig som kravet til det Forskningsrådet kaller «scientific merit» forutsetter løpende meritterende publisering.

Alle kan ikke bli vinnere. En strategi for overlevelse kan derfor være mer eller mindre formalisert samarbeid eller sammenslåinger mellom institutter eller med universitets- og høyskolesektoren, noe en allerede har sett eksempler på. Et slikt scenario må SIFO – som har tatt mål av seg til å bli et ledende forskningsinstitutt innen forbruksforskning – ta stilling til.

Hva kan så instituttet gjøre for å styrke forbruksforskningen som et eget og selvstendig forskningsfelt? Først og fremst vil det være viktig å ivareta instituttets kjerneområder, samtidig som en bygger kompetanse for framtida. SIFO har derfor valgt å benytte en del av sin grunnbevilgning til såkalte strategiske satsinger. Her gjelder det å bygge opp kunnskap innen tema vi synes er viktige, men som det foreløpig ikke finnes rom for å finansiere eksternt. I 2012 vedtok SIFO tre strategiske satsinger på grunnlag av forslag fra de ulike forskningsgruppene. *Adferdsøkonomi* er et fagområde i internasjonal vekst med særlig oppmerksomhet om forbrukerens rolle i markedet. *Markedsføring og reklame*, spesielt rettet inn mot barn og unge, er et tema som har vært underprioritert ved SIFO i flere tiår. Ikke minst aktualiserer det økte reklametrykket på de nye digitale arenaer et slikt tema. Det siste temaet handler om *konsekvenser av økonomisk vekst*. Hensikten med dette satsingsområdet er å sette SIFO bedre i stand til å delta i den voksende faglige og politiske debatten om økonomisk vekst og bærekraft.

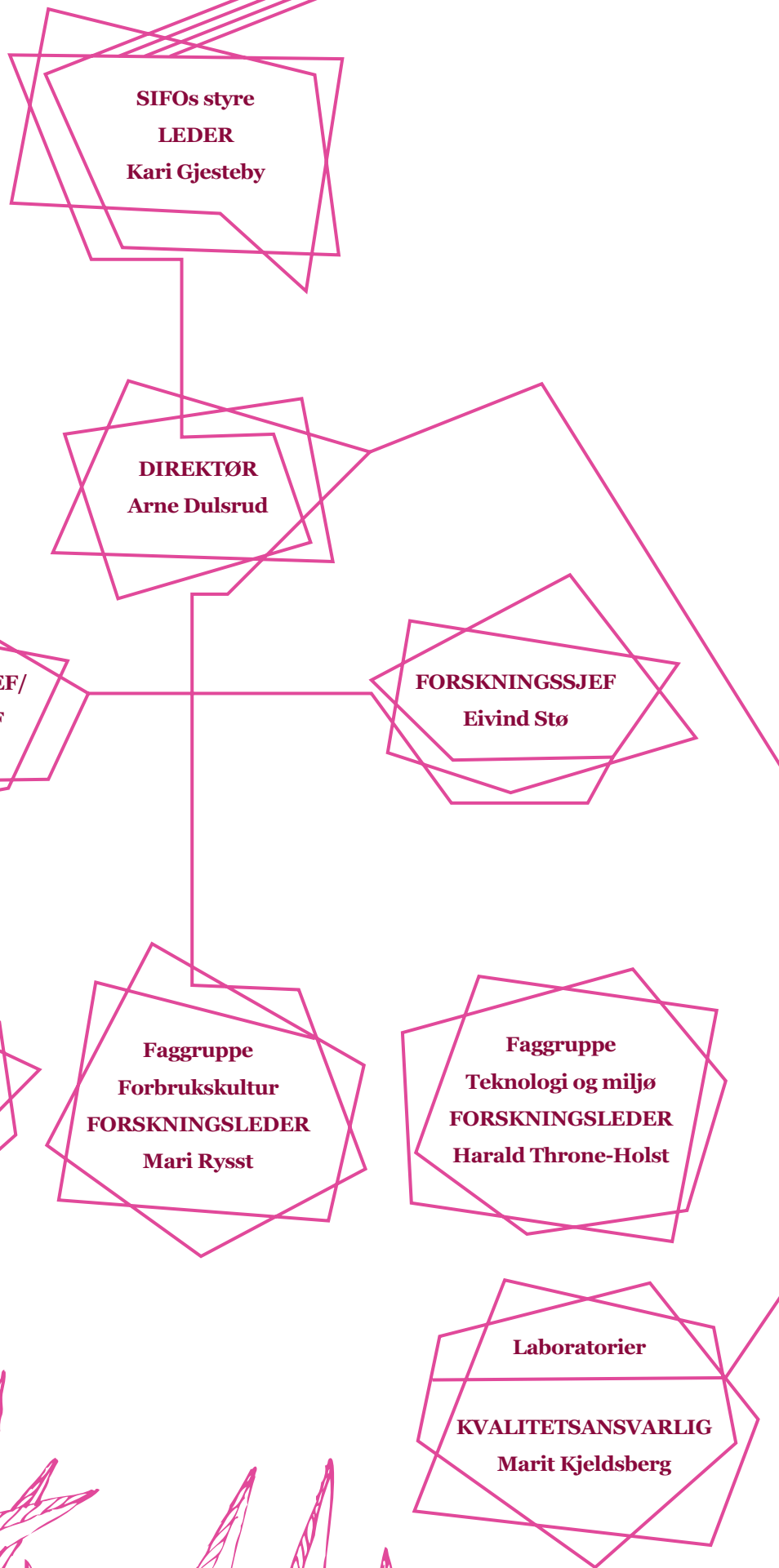
På tilsvarende måte må instituttet tenke om en alternativ framtid for SIFOs testvirksomhet. Av erfaring vet en at slik organisasjonsbygging både kan være tung og trekke ut i tid. På den annen side er vi på SIFO overbevist om at det foreligger

store koplingsgevinster mellom forskning og testing. Med utgangspunkt i ideen om at laboratorietesting er en metode til utvidet forståelse av forbruk og vaner, kan det utvikles en faglig dynamikk vi bare har kunnet se begynnelsen av. Tekstilproduksjon – særlig med utgangspunkt i ull – er fortsatt en viktig næring i Norge. Etter SIFOs syn finnes det et verdiskapingspotensial i det å satse på norsk produksjon og kompetanse. I større grad vil bærekraft og miljø være viktig for store profesjonelle innkjøpere, enten de er offentlige eller private. Kunnskap om forbruk og miljø vil her være en nøkkelfaktor for en bærekraftig innkjøpspolitikk.

Vi mener at en ny forretningsmodell for testvirksomheten basert på kunnskapsproduksjon mot både forbrukere og næringsliv har et framtidig potensial. Samtidig ser vi at det å få til organisasjoner som ligger i grenseland mellom privat virksomhet og offentlig ansvar, mellom forskning og innovasjon, mellom forbruk og produksjon ikke kommer av seg selv. Derfor kan også forsøket på å etablere en ny forretningsmodell for testvirksomheten ha mange fellestrekk med tenkningen rundt strategiske satsinger. Og kanskje kan det vise seg at det å tenke nytt om både faglig innhold og nye organisasjonsmodeller for laboratoriet også har relevans for resten av organisasjonen.

Organisasjonskart

Beretning 2012

SIFO har de siste årene hatt en kraftig økning i ekstern finansiering av forskningsprosjekter. Andelen eksterne inntekter økte i perioden 2006 til 2011 med 163 prosent. Selv om økningen flatet ut noe i 2012, er SIFOs styre tilfreds med utviklingen. Den er i tråd med SIFOs strategiske målsetting for finansiering. At instituttets økonomi i økende grad baseres på eksterne inntekter, medfører samtidig en viss økonomisk risiko. SIFOs styre har derfor hatt mye oppmerksomhet rettet mot hvordan instituttet på best mulig måte skal være i stand til å håndtere denne risikoen og har fulgt arbeidet med prosjektinnhenting tett. Totalt har SIFO i 2012 vært ansvarlig for eller deltatt i 47 prosjektsøknader, hvorav 25 til Norges forskningsråd, fire til EU og 18 til andre. Videre er det faglige nasjonale og internasjonale nettverket vesentlig styrket det siste året, noe som er en viktig forutsetning for å lykkes i prosjektinnhenting. Til tross for dette, har det vært vanskeligere å få gjennomslag på søknadene i 2012 enn det har vært de foregående årene. Styret har derfor overfor BLD signalisert bekymring for forbruksforskningens rammebetingelser framover. Styret har blant annet pekt på at den betydelige tidsbruken som går med til å søke om forskningsmidler, går ut over både publisering og formidling.

Ny strategi og oppfølging

SIFOs styre godkjente i sitt første styremøte i 2012 en ny strategiplan for instituttet for perioden 2012-2017. Styret har deltatt aktivt i prosessen med å utarbeide denne planen, som var gjenstand for omfattende diskusjoner på styre-seminar og i styremøtene i 2011. Som forskningsinstitutt er SIFO avhengig av kompetansebygging og faglig fornyelse. Kompetanse og nettverk er viktige forutsetninger for å nå målene knyttet til finansiering, publisering og formidling. Et viktig virkemiddel er basisbevilgningen til generell og strategisk kompetanseoppbygging.

Styret er tilfreds med SIFOs kompetansenivå. Med en andel forskere med doktorgrad på 69 prosent (forskere med doktorgrad/forskerårsverk) ligger instituttet på et bra nivå sammenlignet med den øvrige instituttsektoren.

Publisering og formidling

En av de viktigste indikatorene på den akademiske kvaliteten ved SIFOs forskning er publisering i tidsskrifter. SIFO har hatt en økning i publisering fra 0,6 publiseringspoeng i 2011 til 0,9 i 2012. Økningen er tilfredsstillende, men fortsatt et stykke fra målet om å nå halvannet publiseringspoeng pr. forskerårsverk i løpet av strategiperioden. Instituttet introduserte i 2012 en ny fakturerings- og honoreringsmodell, med blant annet redusert timeføringskrav for forskerne, for å gi bedre rammebetingelser for publisering i forskerhverdagen. Formidling er en svært viktig del av SIFOs virksomhet, og målet er at all vår forskning skal nå ut til forbrukerne. I så måte har 2012 vært et godt år, målt både i medietreff og oppslagenes reklameverdi. Styret registrerer med tilfredshet SIFOs tilstedeværelse i medias dekning av et bredt spekter av saker som angår forbrukernes stilling og utfordringer.

Ny visjon eller avvikling av laboratoriet?

Styret har i 2012 vært opptatt av SIFOs laboratoriers usikre situasjon, og følger tett opp arbeidet med å utvikle en forretningsplan for laboratorievirksomhet innenfor en ny organisasjonsform. SIFOs styre mener at det kan finnes potensial for videre drift dersom man finner andre samarbeidspartnere og/eller ny organisatorisk tilknytning, og støtter SIFOs ønske om en ny visjon for testvirksomheten i retning av et kompetansesenter for grønt forbruk og produksjon. Styret har engasjert seg for at instituttet skal få tilstrekkelig tid til å jobbe videre med en ny visjon, nytt grunnlag og nye samarbeidsrelasjoner i forskningspolitisk, næringspolitisk og forbrukerpolitisk sammenheng.

Dette er SIFO

Statens institutt for forbruksforskning (SIFO) er et forvaltningsorgan med særskilte fullmakter underlagt Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (BLD). SIFOs styre på sju medlemmer oppnevnes av BLD og består av representanter fra forskningsmiljøer, forbrukerinstitusjoner og SIFOs ansatte. SIFO finansieres gjennom en statlig grunnbevilgning og ved prosjektinntekter. Instituttet har en fri og uavhengig stilling i forsknings- og testfaglige spørsmål og utfører oppdrag for organisasjoner, offentlige myndigheter og næringsliv.

Formål

SIFO skal være et ledende fagmiljø med formål å drive forskning, utredning og testvirksomhet ut fra hensynet til forbrukernes stilling og rolle i samfunnet. Gjennom forskning og testvirksomhet skal SIFO legge grunnlaget for å utrede viktige forbrukerproblemer og konsekvenser av blant annet offentlige tiltak og markedets tilbud. Forbruksforskningen skal benyttes som grunnlag for å nå forbrukerpolitiske mål og for å ivareta forbrukernes behov.

Kompetanse

SIFO er et tverrfaglig institutt med faglig tyngdepunkt innen samfunnsfag og humaniora, med kompetanse innen sosiologi, økonomi, sosialantropologi, etnologi og historie, men har også naturvitenskapelig kompetanse. Instituttet hadde i 2012 totalt 56 ansatte, hvorav fire i bistillinger. Den forskningsfaglige staben utgjorde til sammen ca. 32 årsverk i 2012.

Den faglige virksomheten ved SIFO er delt inn i tre faggrupper:

- Forbrukerpolitikk og -økonomi
- Forbrukskultur
- Teknologi og miljø (herunder produkttesting)

Åtte av SIFOs forskere har forsker I-kompetanse. Av disse har seks professorkompetanse. I tillegg har vi fire forskere med professorkompetanse i bistilling. Dette tilsvarer en andel forskere med doktorgrad (forskere med doktorgrad/forskerårsverk) på ca. 70 prosent.

Videre har SIFO 13 forskere med forsker II-kompetanse, og seks i forsker III-stillinger samt fem i stipendiatstillinger. I 2012 ble det fullført to doktorgrader ved instituttet, men det ble ikke igangsatt noen nye. Antall pågående doktorgradsarbeider er 11. Det høye antallet ansatte i doktorgradsløp markerer en betydelig kompetansesatsing fra instituttets side. Til sammen representerer doktorgradene dessuten en stor faglig og tematisk spennvidde.

Samarbeid og forskerutveksling

SIFO har styrket sin kontakt med universitets- og høyskolesektoren gjennom søknadsarbeid og ikke minst gjennom de fire bistillingsengasjementene.

Høsten 2012 var to av våre forskere på lengre forskeropphold ved amerikanske universiteter. Ett av dem varer fram til sommeren 2013.

Flere av SIFOs forskere har undervist og forelest ved universiteter og høyskoler. Videre er det drevet veiledning av hovedfags- og mastergradsstudenter, både for studentene som har hatt arbeidsplass på SIFO og for studenter med arbeidsplass utenfor SIFO. En stipendiat fra NTNU hadde første halvår kontor plass på SIFO og gjorde sitt pliktarbeid i SIFO-prosjekter.

Faglig publisering og formidling

Den meritterende publiseringen er viktig for SIFO, og målsettingen er å øke artikkelpubliseringen. I 2012 publiserte SIFO totalt 23 artikler i tidsskrift med fagfelleevaluering, hvorav to på nivå 2, mot totalt 20 i 2011. Antall artikler i bøker lå i 2012 på 14, mot 8 året før.

I tillegg til den forskningsfaglige publiseringen bruker SIFO aktivt media som formidlingskanal for å nå brukere utenfor de rene forskningsmiljøene. Forbru-

kerstoff er populært, og offentliggjøring av nye forskningsresultater fra SIFO får ofte mye spalteplass og oppmerksomhet. SIFO-forskerne blir også aktivt brukt som kilder i ulike forbrukssaker. SIFO har normalt en ganske omfattende kronikkproduksjon og publiserte i 2012 åtte kronikker, mot totalt 16 i 2011.

Antall medieoppslag er et mål på SIFOs populærformidlingsaktivitet. Slike statistikker har vist at rundt 2000 årlige medietreff er et gjennomsnittlig nivå for SIFO. I 2012 ble det registrert totalt 1742 treff, dvs. noe under gjennomsnittet, men SIFOs forskningsresultater er fortsatt godt synlige. Miljøatferd, matvaner, gjelds- og betalingsproblemer, regulering og problemstillinger knyttet til ull var viktige tema i 2012, men flest oppslag dreide seg om SIFOs Referansebudsjett.

Ser en på antall lyttere/lesere som blir eksponert for SIFO i mediene, er tallet jevnt over høyt. Dette skyldes at resultatene fra vår forskning ofte blir presentert i riksdekkende medier med høye lytter/opplagstall.

Likestilling 2012

SIFO er opptatt av at instituttets ansatte skal ha høy og relevant kompetanse, uavhengig av kjønn. Instituttets kvinneandel er høy, både på ledernivå og blant de øvrige ansatte. I 2012 var styret sammensatt av fire kvinner (inkludert styreleder) og tre menn. Det blir tatt hensyn til kjønnsbalansen ved nominasjon av styrekandidater og ved oppnevning av personer til råd og utvalg ved instituttet.

Andel av		Kvinner	Menn
alle ansatte	administrasjon	67%	33%
	fag	66%	34%
ledere	leder/mellomleder	50%	50%
gj.snittlig lønnstrinn	leder/mellomleder	71,0	77,0
	administrasjon	52,3	62,3
	fag	58,9	64,8

Regnskap

Dette er utdrag fra SIFOs årsregnskap 2012. Fullstendig regnskap foreligger i eget hefte.

Resultatregnskap

	31.12.12	31.12.11
Driftsinntekter		
Basisbevilgning	27 879 000	25 791 000
Eksterne prosjektinntekter	17 757 802	23 354 214
Andre driftsinntekter	4 376	341 491
Sum driftsinntekter	45 641 179	49 486 705
Driftskostnader		
Lønn og godtgjørelser	33 290 196	32 121 903
Andre driftskostnader	13 370 874	15 454 498
Sum driftskostnader	46 661 070	47 576 401
Driftsresultat	-1 019 891	1 910 305
Finansinntekter og finanskostnader		
Finansinntekter		5 851
Finanskostnader	3 372	9 270
Sum finansinntekter og finanskostnader	-3 372	-3 419
Inntekter fra eierandeler i selskaper mv.	0	0
Resultat av periodens aktiviteter	-1 023 264	1 906 886
Avregninger	0	0
Periodens resultat (til virksomhetskapskapital)	-1 023 264	1 906 886
Disponeringer:		
Avregnet mot Øvrig opptjent virksomhetskapskapital	- 1 023 264	1 906 886
Innkrevningsvirksomhet	0	0
Tilskuddsforvaltning	0	0

Balanse

	31.12.12	31.12.11
EIENDELER		
A. Anleggsmidler		
Sum anleggsmidler	0	0
B. Omløpsmidler		
I Varebeholdninger og forskudd til leverandører		
Varebeholdninger	0	0
Forskuddsbetalinger til leverandører	0	222 086
Sum varebeholdninger og forskudd til leverandører	0	222 086
II Fordringer		
Kundefordringer	1 310 671	732 588
Andre fordringer	13 000	66 317
Opptjente, ikke fakturerte inntekter	3 282 318	4 387 024
Sum fordringer	4 605 989	5 185 928
III Kasse og bank		
Bankinnskudd	18 741 100	17 277 786
Andre kontanter og kontantekvivalenter	0	0
Sum kasse og bank	18 741 100	17 277 786
Sum omløpsmidler	23 347 089	22 685 800
Sum eiendeler	23 347 089	22 685 800

Balanse

	31.12.12	31.12.11
VIRKSOMHETSKAPITAL OG GJELD		
C. Virksomhetskapi tal		
I Innskutt virksomhetskapi tal		
Sum innskutt virksomhetskapi tal	0	0
II Optjent virksomhetskapi tal		
Investeringsfond	1 885 692	1 885 692
Øvrig optjent virksomhetskapi tal	6 236 196	7 259 460
Sum optjent virksomhetskapi tal	8 121 889	9 145 153
Sum virksomhetskapi tal	8 121 889	9 145 153
D. Gjeld		
I Avsetning for langsiktige forpliktelse r		
Sum avsetning for langsiktige forpliktelse r	0	0
II Annen langsiktig gjeld		
Sum annen langsiktig gjeld	0	0
III Kortsiktig gjeld		
Leverandørgjeld	-4 683	124
Skyldig skattetrekk	1 212 497	1 068 600
Skyldige offentlige avgifter	1 224 274	1 086 416
Avsatte feriepenge r	2 810 875	2 757 965
Forskuddsbetalte, ikke opptjente inntekter	7 619 863	6 843 328
Annen kortsiktig gjeld	1 112 374	534 215
Sum kortsiktig gjeld	13 975 200	12 290 647
IV Avregning med statskassen		
Ikke inntektsfø rt bevilgning	1 250 000	1 250 000
Sum avregning med statskassen	1 250 000	1 250 000
Sum gjeld	15 225 200	13 540 647
Sum virksomhetskapi tal og gjeld	23 347 089	22 685 800

Forbrukerpolitikk og -økonomi

Hovedområder

- Husholdsøkonomi
- Norsk og internasjonal forbrukerpolitikk
- Forbrukermarkeder
- Atferdsøkonomi
- Digitale medier

Bakgrunn

Et overordnet perspektiv innen temaområdet forbrukerøkonomi er forbrukernes ressursdisponering og atferd i ulike markeder. Strategier for regulering av markeder og forbrukernes atferd som følge av slike reguleringer, er sentrale problemstillinger innen temaområdet forbrukerpolitikk. Gjennom dette arbeidet har instituttet posisjonert seg som en sentral premissleverandør for aktører som arbeider med forbrukerøkonomiske/politiske problemstillinger innen politikk, forvaltning, privat næringsliv og medier. Flere prosjekter innen disse forskningsområdene er rettet inn mot forvaltningens og forbrukerorganisasjonenes behov, slik som *SIFOs Referansebudsjett*, *SIFO-surveyen*, spørsmål omkring gjelds- og betalingsproblemer samt prosjekter knyttet til norsk og europeisk forbrukerpolitikk. Andre prosjekter er forskerinitierte, innen temaer som finansialisering i en velferdsstatskontekst, konkurranse og innovasjon i matproduksjonsmarkedet i en globalisert økonomi, forbrukernes atferd i dagligvaremarkedet og i boligmarkedet. Gruppen arbeider også med studier av digitale medier, med vekt på bruk og forbrukerrelevans. Situasjonen for spesielt utsatte grupper – for eksempel barn, unge/unge voksne, eldre, etniske minoriteter – inngår som et sentralt overordnet perspektiv for gruppens forskning.

Oppsummering 2012

Husholdsøkonomi er et prioritert område innen faggruppen, og arbeidet omkring SIFOs Referansebudsjett står sentralt. Det arbeides kontinuerlig med å videreutvikle kvaliteten og nytteverdien av budsjettet. I dette arbeidet inngår teoriutvikling knyttet til betydningen

av status- og livsstilspesifikke og etniske forbrukspakker, tilpasninger av budsjettet til ulike bruksområder – blant annet til startlån, gjeldsordning, barnebidrag og minimumsbudsjettering – og modellutvikling. Gruppen deltar også i et nordisk prosjekt om endringer og stabilitet i matkonsumet.

Hovedperspektivet innen området gjelds- og betalingsproblemer er å forstå dynamikken i og de forbrukerpolitiske konsekvensene av endringer i det finansielle markedet. I 2012 var de viktigste temaene økonomisk rådgivning i en velferdsstatskontekst, betalingsproblemer blant unge voksne med kredittkort, årsaker til gjelds- og alvorlige betalingsproblemer og finansiell dugelighet. Dette arbeidet gjøres i samarbeid med en rekke nasjonale og internasjonale forskningsmiljøer.

Norsk og internasjonal forbrukerpolitikk er et svært sentralt temaområde innen faggruppen. Vi deltar i arbeidet til EU's Consumer Scoreboards. Denne organisasjonen gjennomfører jevnlig datainnsamlinger om forbrukernes tilfredshet (Consumer Market Scoreboard) i 50 ulike markeder og en om forbrukernes vilkår (Consumer Condition Surveys). Materialet gir en unik anledning til å sammenlikne norske data med data fra 28 andre europeiske land. Andre sentrale forskningstema i 2012 har vært en kartlegging av salgstallene for tobakksvarer – en oppfølging av evalueringen av forbudet mot synlig oppstilling av tobakksvarer, evaluering av markedsføringslovens reservasjon mot telefonsalg, og studier av dagligvaremarkedet etter momsreformen.

SIFO-surveyen er en viktig bidragsyter til empirisk materiale for SIFOs forskning og dekker dessuten et behov for å få raskt oppdatert kunnskap om prioriterte aspekter ved forbruksfeltet. I 2012 ble det – i tillegg til de faste spørsmålene om forbrukerkompetanse, gjelds- og betalingsproblemer og holdninger til miljø og reklame – også lagt inn spørsmål om fritidsforbruk, telefonsalg, klær og kjøp og bruk av mobiltelefoner. Det er også i gang et større NFR-prosjekt om hvordan konkurranse og innovasjon i matproduksjonsmarkedet blir påvirket av reguleringer og næringspolitikk i en globalisert økonomi.

I tillegg til å studere forbrukernes atferd i dagligvaremarkedet generelt gjennom analyser av handlevaner, har vi det siste året sett mer på markeder for økologisk kjøtt og egg spesielt. Boligmarkedet er

også et felt som studeres i vår faggruppe. I 2012 har vi særskilt hatt oppmerksomheten rettet mot ulike måter å selge en bolig på – med eller uten medvirkning av eiendomsmegler. I tillegg har vi startet opp et prosjekt om forholdet mellom verditakst, prisantydning og salgspris, et prosjekt som vil fortsette i 2013.

En viktig aktivitet i forskningsgruppen er studier av digitale medier og deres bruk og forbrukerrelevans. Gjennom flere prosjekter har det vært forsket på hvordan forskjellige brukergrupper forholder seg til diverse digitale tjenester, forskjellige plattformer og i forskjellige sosio-kommunikative kontekster. Av viktige prosjekter kan nevnes *Gendering ICT* – om betydning av kjønn for IKT-bruk og -kompetanse blant unge. Prosjektet *RFID in society* ser på folks forskjellige bruk av RFID-teknologi; om hvordan allmennkringkastingen håndterer dreiningen mot forbrukerjournalistikk og andre former for 'vi-journalistikk'.

Prosjekter i 2012

- 11-2012-40 Boligprisvurderinger
- 21-2012-32 Husbanken 2
- 11-2011-34 Momsreformen
- 11-2011-33 Unge og gjeld
- 11-2011-32 Gjeldsordningssaker/ betalingsproblemer
- 11-2011-31 EU Scoreboard og FFU
- 11-2011-27 Pensjonssparing til alderdommen
- 11-2011-22 Forbrukerjournalistikk
- 11-2011-06 Forbrukervalg av egg
- 11-2010-60 GOFOOD WPC
- 11-2010-59 GOFOOD WPB
- 11-2010-49 Finansiell kunnskap i Norge
- 11-2010-48 RFID in society
- 11-2010-33 Evaluering telefonsalg
- 11-2010-23 Nordic Food Survey
- 11-2010-16 GOFOOD WPA
- 11-2010-14 Financialisation of Social Welfare
- 11-2009-07 Gendering ICT in everyday life (NOS)
- 11-2009-04 Regulering
- 11-2009-03 Økokalv
- 11-2004-45 SIFO-survey
- 11-2004-29 SIFOs Referansebudsjett

Forbrukskultur

Hovedområder

- Digitale medier
- Matkultur og spisevaner
- Migrasjon og forbruk
- Kroppsrelatert forbruk
- Barn og unge

Bakgrunn

Forbruk er et felt som angår alle mennesker, fordi vi trenger ulike ting og tjenester for å leve slik vi ønsker i dagens samfunn. I tillegg til å anskaffe oss ting vi trenger for å fungere i det daglige, er vårt forbruk også uttrykk for holdninger, livsstil, tilhørighet, verdier og smak. Gjennom forbruk viser vi hvem vi er, eller ønsker å være, og hvordan vi ønsker at andre mennesker skal forstå oss. Vårt forbruk er derfor fullt av symboler og mening, noe som utvider forståelsen av forbruk fra å dreie seg bare om økonomi, til også å handle om kultur. Forbrukskultur ser på betydningen av forbruk utover ren økonomi og inn i relasjoner og relasjonsbygging mellom mennesker. Forbruk er en del av vårt daglige liv, inkludert ferier og helger, slik at mye av det vi forsker på er helt hverdagslige tema som matvaner, klesvaner, moter og bruk av sosiale medier, både blant etniske nordmenn og blant innvandrere. De siste tre årene har temaet *Migrasjon og forbruk* vært et satsningsområde på SIFO, hvor vi har sett på hva slags forbruk som er nødvendig for å bli inkludert i lokalmiljøet og i Norge generelt, både for nordmenn og folk med innvandrerbakgrunn. Mennesker blir ikke inkludert og integrert hvis de ikke deltar i nærmiljøet. Hva slags forbruk som til enhver tid er nødvendig for å bli sosialt inkludert, varierer med tid og sted. I dag er det f.eks. nødvendig å ha en mobiltelefon og tilgang til internett for å kunne delta sosialt de fleste steder. Et annet eksempel er noe sportsutstyr, slik som sykkel.

Oppsummering 2012

Forbrukskulturgruppa er preget av at nesten halvparten av forskerne er knyttet til doktorgradsprosjekter, noe som får konsekvenser for aktivitetsnivået med tanke på søknadsskriving, formidling og publisering. Til prosjektet *Organic health* er det knyttet en doktorgrad om betydningen av økologisk mat for gravide kvinners helse, noe som er høyst relevant i vår tid. Innen området *Digitale medier* pågår to doktorgradsarbeider; ett ser på hvordan jenter og gutter forholder seg til det å spille spill på nettet, det andre ser på bruk av digitale medier i ulike familier generelt. En doktorgrad tar for seg forbruk, inklusjon og tilhørighet blant norske sikker, knyttet til det såkalte *Alma-prosjektet* i Groruddalen. Gjennom det nevnte satsningsområdet Migrasjon og forbruk har vi utvidet SIFOs forbrukerperspektiver til også å inkludere folk med minoritetsbakgrunn. Søkelys på forbruk kan hjelpe oss til å forstå hvordan det oppleves for barn av foreldre med innvandrerbakgrunn å bo og leve i Norge. Arbeidet med SIFOs Referansebudsjett (tidligere SIFOs Standardbudsjett) inkluderer i dag også det etniske perspektivet og bidrar til at to av forskningsgruppene på SIFO (Forbrukerpolitikk og -økonomi og Forbrukskultur) samarbeider mer. Dette samarbeidet resulterte blant annet i en søknad til Norges forskningsråd om ulike typer familiers sosiale og økonomiske levedyktighet, med partnere fra Norge, Sverige og Danmark. Vi begynner å få et godt nasjonalt og internasjonalt nettverk av forskere som er opptatt av ulike sider ved migrasjon.

Den siste doktorgraden i gruppa er knyttet til prosjektet *HealthMeal*, som ser på matvaner – og hvordan man kan få folk til å spise mer frukt, grønt og fisk. Det er mye aktivitet rundt matkultur og matvaner, både når det gjelder «vanlig» mat, økologisk mat og tradisjonsmat. På dette feltet er vi med i et spesielt stort nettverk av nasjonale og internasjonale forskere. I 2012 satte vi i gang et nytt prosjekt kalt *Norske råvarer* samt et oppdragsprosjekt for Helsedirektoratet om kartlegging av usunn mat rettet mot barn og unge. Det er særlig innen området mat og matvaner at mediaforespørselen er størst, med daglige telefonhenvendelser og ukent-

lige oppslag, men det er også en viss etterspørsel etter tematikk rundt barn og unge, moter og kroppspress. Også innen disse feltene har vi etablert gode nasjonale og internasjonale nettverk, særlig med universitetets- og høgskolesektoren. På Høgskolen i Lillehammer har vi en formell tilknytning til PhD-programmet ved Forskningsenteret for barn og unges kompetanseutvikling (BUK).

Forbrukskulturgruppas medlemmer deltok på mange nasjonale og internasjonale konferanser, blant annet en internasjonal forbrukerkonferanse i Göteborg i juni, hvor vi både presenterte egen forskning og arrangerte en egen arbeidsgruppe.

Prosjekter i 2012

- 11-2012-50 Usunn mat
- 11-2012-39 Norske råvarer
- 11-2010-41 NFC City
- 11-2010-17 EldreMat
- 11-2010-05 HealthMeal
- 11-2009-21 VAM (Inclusion and exclusion in the suburb)
- 11-2009-06 Migrasjon 2011
- 11-2006-48 Organic health

Teknologi og miljø

Hovedområder

- Materiell kultur
- Etikk og miljø
- Fritid
- Husarbeid
- Kroppsrelatert forbruk
- Energibruk i husholdningene

Bakgrunn

Økt forståelse for produkters plass i forbrukskulturen og i forhold til miljø er viktige mål for gruppens arbeid. Samspillet mellom teknologi og samfunn, og ulike innfallsvinkler til studier av materiell kultur, står dermed sentralt. Miljøpåvirkningen av ulike typer forbruk, og forutsetningene for en bærekraftig praksis, er viktige problemstillinger. Sammenhengen mellom tempoet i forbruket – og dermed i avfallsproduksjon og miljøbelastning – og forbrukerens praksis og forståelse av forbruk, blir studert. Et annet arbeidsfelt for gruppen er klær, tekstiler og kroppsrelatert forbruk i vid forstand. Oppgavene spenner fra teknisk testing og kvalitetskontroll til prosjekter med samfunnsvitenskapelige og historiske innfallsvinkler. Miljøaspektet er også med når gruppen studerer en del andre temaer som husarbeid, fritidsforbruk og forbruk knyttet til kropp og utseende. Gruppens styrke ligger i en faglig og metodisk bredde som rettes mot det å forstå dagliglivets praksiser, og den måten tingene inngår i disse.

Oppsummering 2012

Våren 2012 var preget av at to av gruppens stipendiater avla sin doktorgrad innen to av våre kjerneområder; miljømessige sider av teknologiutvikling, og grønn produksjon og forbruk. Den første – om forbrukeres ansvar og forståelse av risiko i forhold til utviklingen av nanoteknologi – ble avlagt ved universitetet i Twente, Nederland. Den andre, avlagt ved Universitetet i Oslo, handlet om forholdet mellom fritidsforbruk og produksjon og forbruk av gardsmat. Begge kandidatene ble berømmet for å bringe nye og viktige perspektiver inn i fagfeltene. Dette er i tråd med vår allmenne oppfatning av at bruksaspektene ved produkter er i

ferd med å bli viktigere på flere områder. Dette gjelder ikke minst innen miljøforskning, miljøregnskap osv., men også innen produktutvikling og design.

Gruppen har et stort og nært nettverk både nasjonalt og internasjonalt. Dette skyldes en kombinasjon av at vi deltar i en rekke EU-prosjekter med mange partnere, og at vi på noen felter ligger i forskningsfront og dermed blir en interessant partner. Dette gjelder innen forbruk og miljø og innen forskningen som betegnes «sustainable fashion». Til tross for at forholdet mellom produkter og bruken av dem står sentralt i hele denne forskningen, har vi ikke i tilstrekkelig grad klart å skape samarbeid på tvers av ulike temaer. Derfor var et seminar om produkters levetid, med eksempler fra klær og informasjonsteknologi, et stort skritt frem. Seminaret ble holdt i BLDs lokaler, og deltagere var viktige nasjonale og internasjonale fagfeller. Seminaret var knyttet til SIFOs satsningsområde *Materiell kultur* som ble avsluttet i 2012, men temaene pekte også fremover mot vårt nye satsingsfelt, *Forståelsen av vekst*, der blant annet produktenes levetid og muligheten for avmaterialisering og funksjonstenkning vil bli undersøkt. Satsningsområdet Materiell kultur oppsummeres i en bok, der de ulike forskningsfeltene i gruppen vil bli representert. Boken vil bli publisert i 2013.

EU og Forskningsrådet har vært de store oppdragsgiverne for Teknologi og miljøgruppen. I 2012 gjennomførte vi dessuten et oppdrag for Klima- og forurensningsdirektoratet (KLIF). Dette omhandlet de samfunnsøkonomiske og miljømessige konsekvensene av å legge om avfallspolitikken for tekstiler. Prosjektet omfattet også forslag til politiske virkemidler. Arbeidet er et eksempel på forskning med stor politisk relevans. Avfall i form av mat er også tema for en ny doktorgrad vi fikk gjennomslag for i 2012. Av andre nye prosjekter vil vi nevne to mindre om klær for handikappede. Klær for utsatte grupper var et viktig tema ved SIFO på 1970- og 80-tallet, og det er interessant å ta det opp igjen, men med nye innfallsvinkler.

For laboratoriet har året vært vanskelig – og samtidig fylt av faglig fremgang. Siden BLD har besluttet å legge ned laboratoriet som del av SIFO, senest innen utgangen av 2014, har vi arbeidet med å finne løsninger som kan videreføre arbeidet gjennom nye alternativer for samarbeid med offentlige og private samarbeidspartnere. Positivt i 2012 er bra gjennom-

slag for artikler basert på arbeid utført ved laboratoriet, og dermed fremgang for integreringen mellom forskning og laboratoriedrift som vi lenge har arbeidet for. Et viktig arbeid som ble gjennomført i 2012 var en undersøkelse av luktutvikling i ulike tekstiler. Renhet i form av fravær av flekker og skitt har vært et viktig arbeidsfelt for laboratoriet. Men siden dagens klesvask mer er begrunnet i lukt, er studien et viktig bidrag i metodeutvikling. Resultatene er relevante, både rent praktisk når det gjelder å gi råd som kan redusere klesvask, men også som grunnlag for å trekke bruksaspekter inn når tekstilers miljøbelastning vurderes.

Formidling har lenge stått helt sentralt for gruppens arbeid. Og også i 2012 var det mange og svært ulike formidlingsaktiviteter. Dette omfatter et stort antall internasjonale foredrag, gjennomslag i presse, populærvitenskapelige artikler med mer. I 2012 hadde vi også to utstillinger som del av arbeidet i prosjektene. Den første var på Kunsthøgskolen i Oslo og viste eleverarbeider fra tre ulike europeiske kunsthøgskoler, inspirert av arbeidet i prosjektet *Textile waste*. Tankegangen var å se hvordan forskningen kunne omsettes i en designprosess. Den andre utstillingen ble vist på Kunstindustrimuseet i Oslo i forbindelse med Ull-ukene. Den viste norske ulls muligheter, og formidlet både resultater og metoder i ullprosjektet.

Prosjekter i 2012

- 21-2012-58 Fjellrypa
markedsundersøkelse
- 21-2011-30 FLO Uniform
- 21-2011-29 Tekstilavfall
- 11-2011-16 Heat Pumps
- 11-2011-15 Product Life Extension
- 11-2010-40 Climate Scepticism
- 11-2010-32 CRISP
- 21-2010-22 Matavfall
- 11-2010-13 Dualism of eco-labels
- 11-2010-12 CORPUS
- 11-2010-11 Ull
- 11-2010-10 A secret success
- 11-2010-09 Food waste
- 11-2010-03 Sustainable regulation
- 11-2009-15 Sustainable indicators
- 11-2009-13 Textile waste
- 11-2009-12 Materiell kultur
- 11-2009-11 Uni-Form
- 11-2008-14 Kjøkkenhygiene

Publikasjoner 2012

Artikler i internasjonale tidsskrift med referee

Amilien, Virginie (2012). The political role of restaurants and chefs in the construction of national food culture : traditional and typical food identities in Norway 1980-2011. *Food & history*, 10 (1) 155-172

Berg, Lisbet & Åse Gornitzka (2012). The consumer attention deficit syndrome : consumer choices in complex markets. *Acta Sociologica*, 55 (2) 159-178

Bergflødt, Sigurd, Virginie Amilien & Silje Skuland (2012). Nordic Food Culture(s) – Thoughts and perspectives by way of introduction. *Anthropology of Food* (S7)

Borch, Anita (2012). Gambling in the news and the revelation of market power : the case of Norway. *International Gambling Studies*, 12 (1) 55-67

Borch, Anita (2012). Perceptions of gambling in households : a case study from Norway. *Addiction Research & Theory*, 20 (4) 317-328

Borch, Anita (2012). The Real of problem gambling households. *Journal of Gambling Issues* (27)

Borch, Anita & Gun Roos (2012). Public Private Partnerships fighting obesity in Europe : does the Nordic region represent a special case? *Anthropology of food* (S7)

Bugge, Annechen (2012). Young Norwegians' food choices, healthy eating and weight control : commentary on the Food: Now and Then report. *Education & Health*, 30 (2) 48-50

Bugge, Annechen & Randi Lavik (2012). Forbidden fruit tastes the sweetest : a study of Norwegians' consumption pattern of chocolate, sweets, salty snacks, soft drinks and the like. *Food and Nutrition Sciences*, 3 (12) 1619-1630

Brusdal Ragnhild & Ivar Frønes, (2012). The purchase of moral positions : an essay on the markets of concerned parenting. *International Journal of Consumer Studies*, published online first 21 March 2012

Holm, Lotte, Marianne P. Ekström, Jukka Gronow, Unni Kjærnes, Thomas Bøker Lund, Johanna Mäkelä & Mari Niva (2012). The modernisation of Nordic eating : studying changes and stabilities in eating patterns. *Anthropology of Food* (S7)

Kjærnes, Unni (2012). Ethics and action : a relational perspective on consumer choice in the European politics of food. *Journal of Agricultural & Environmental Ethics*, 25 (2) 145-162

Klepp, Ingun Grimstad & Mari Bjerck (2012). A methodological approach to the materiality of clothing : Wardrobe Studies. *International Journal of Social Research Methodology*, published online first 30 Oct 2012

Laitala, Kirsi & Casper Boks (2012). Sustainable clothing design: use matters. *Journal of Design Research*, 10 (1/2) 121-139

Laitala, Kirsi & Marit Kjeldsberg (2012). Cleaning effect of alternative laundry products : a comparison of soap nuts, laundry balls, washing pellets, laundry magnets, water and regular detergent. *Household and Personal Care Today*, 7 (4) 53-56

Laitala, Kirsi, Marit Kjeldsberg & Ingun Grimstad Klepp (2012). Trouble with the solution: Fabric softeners and odour properties. *Tenside Surfactants Detergents*, 49 (5) 362-368

Laitala, Kirsi, Ingun Grimstad Klepp & Casper Boks (2012). Changing laundry habits in Norway. *International Journal of Consumer Studies*, 36 (2) 228-237

Rysst, Mari & Ingun Grimstad Klepp (2012). Looking good and judging gazes : the relationship between body ideals, body satisfaction and body practices among Norwegian men and women. *Health*, 4 (5) 259-267

Røssvoll, Elin Halbach, Øydis Ueland, Therese Hagtvedt, Eivind Jacobsen, Randi Lavik & Solveig Langsrud (2012). Application of hazard analysis and critical control point methodology and risk-based grading to consumer food safety surveys. *Journal of Food Protection*, 75 (9) 1673-1690

Scheffels, Janne & Randi Lavik (2012). Out of sight, out of mind? : removal of point-of-sale tobacco displays in Norway. *Tobacco Control*, published online first 7 June 2012

Skuland, Silje, Virginie Amilien & Sigurd Bergflødt (2012). Snapshots and portraits Part 1 : a taste of Nordic food culture(s) by way of conclusion. *Anthropology of Food* (S7)

Skuland, Silje & Siv Elin Ånestad (2012). The mainstreaming of sports nutrition consumption in the Norwegian food culture. *Anthropology of Food* (S7)

Tangeland, Torvald, Birger Vennessland & Erlend Nybakk (2012). Second-home owners' intention to purchase nature-based tourism activity products : a Norwegian case study. *Tourism Management*, published online first 30 Oct 2012

Torjusen, Hanne, Geir Lieblein, Tormod Næs, Margaretha Haugen, Helle Margrete Meltzer & Anne Lise Brantsæter (2012). Food patterns and dietary quality associated with organic food consumption during pregnancy; data from a large cohort of pregnant women in Norway. *BMC Public Health*, 12:612

Artikler i norske tidsskrift med referee

Jacobsen, Eivind (2012). Utviklingen i matmarkedet i Norge og forbrukernes egen beredskap mot matbårne sykdommer. *Norsk veterinærtidsskrift*, 124 (4) 292-297

Neumann, Cecilie Basberg, Mari Rysst & Mari Bjerck (2012). En av gutta : kvinner og klær i mannsdominerte arbeiderklasseyrker. *Tidsskrift for kjønnsforskning*, 12 (3-4) 240-254

Strandbakken, Pål (2012). Litteratur/ sosiologi/kunst : bokessay. *Sosiologi i dag*, 42 (1) 80-87

Artikler i bøker med red.

Bandlien, Charlotte Bik (2012). On the Style Site : Face Hunter as Node and Prism. I Jess Berry (red.) *Fashion Capital: Style Economies, Sites and Cultures*, Oxfordshire, Inter-Disciplinary Press

Døving, Runar (2012). Fra lam til stek og kosedyr. I Iver B. Neumann & Thomas Ugelvik (red.) *Mat/viten : tekster fra kunnskapens kjøkken*, Oslo, Universitetsforlaget

Hellman, Matilda & Gun Roos (2012). The architectural patchwork of the welfare state. I Matilda Hellman, Gun Roos & Julius von Wright (red.) *A welfare policy patchwork : negotiating the public good in times of transition*, Helsinki, Nordic Centre for Welfare and Social Issues

Kjærnes, Unni & Randi Lavik (2012). Bien-être animal. I Jean-Pierre Poulain (red.) *Dictionnaire des cultures alimentaires*, Paris, Presses Universitaires de France

Kjærnes, Unni & Gun Roos (2012). Food and welfare : Nordic nutrition policy and the current paradox of regulating obesity in Norway. I Matilda Hellman, Gun Roos & Julius von Wright (red.) *A welfare policy patchwork : negotiating the public good in times of transition*, Helsinki, Nordic Centre for Welfare and Social Issues

Kjærnes, Unni & Hanne Torjusen (2012). Beyond the industrial paradigm? : consumers and trust in food. I Gert Spaargaren, Peter Oosterveer & Anne Loeber (red.) *Food practices in transition : changing food consumption, retail and production in the age of reflexive modernity*, London, Routledge

Laitala, Kirsi, Benedicte Hauge & Ingun Grimstad Klepp (2012). "Sizes are arbitrary, you can't trust them" : a study of the relationship between size labeling and actual clothing sizes. I Peter McNeil & Louise Wallenberg (red.) *Nordic fashion studies*, Stockholm, Axl Books

Rasmussen, Terje (2012). Veiledningsjournalistikk : om å lede vei og å gå seg vill. I Martin Eide, Leif Ove Larsen & Helle Sjøvåg (red.) *Nytt på nett og brett : journalistikk i forandring*, Oslo, Universitetsforlaget

Roos, Gun (2012). Organic food in the canteen: Perceptions of organic food among cadets in Norwegian Defence. I Patricia Lysaght (red.) *Time for food : everyday food and changing meal habits in a global perspective*. Proceedings of the 18th Conference of the International Commission for Ethnological Food Reserach, Åbo Akademi University, Åbo, Finland, 18-21 August 2010, Åbo, Åbo Akademi University Press

Rysst, Mari (2012). "Colour-blind childhood?" : living racialised ethnicities in a primary school setting in Oslo, Norway. I Nicky Falkof & Oliver Cashman-Brown (red.) *On Whiteness*, Oxford, Inter-Disciplinary Press

Rysst, Mari (2012). "Lyden av hudfarge" blant barn i Groruddalen. I Sharam Alghasi, Elisabeth Eide & Thomas Hylland Eriksen (red.) *Den globale drabantbyen : Groruddalen og det nye Norge*, Oslo, Cappelen Damm Akademisk

Storm-Mathisen, Ardis (2012). Samtaleintervjuet som diskurs : eksempler fra individuelle intervjuer og smågruppeintervjuer med unge tenåringer. I Elisabeth Backe-Hansen & Ivar Frønes (red.) *Metoder og perspektiver i barne- og ungdomsforskning*, Oslo, Gyldendal Akademisk

Vittersø, Gunnar (2012). Fra Hurum til Hardanger – betydningen av sted i strategier for utvikling av lokal mat. I Bjørnar Sæther & Margrete Haugum (red.) *Lokal og regional mat. Sambandling, innovasjon og identitet i alternative matverdikjeder*, Trondheim, Akademika forlag

Vramo, Lill Margrethe (2012). "Hvis vi ikke drar en søndag, føler vi at vi går glipp av noe" : fra en gurdwara på Alna. I Sharam Alghasi, Elisabeth Eide & Thomas Hylland Eriksen (red.) *Den globale drabantbyen : Groruddalen og det nye Norge*, Oslo, Cappelen Damm Akademisk

Vramo, Lill Margrethe (2012). "Trade, not aid": imagining ethical economy. I James G. Carrier & Peter G. Luetchford (red.) *Ethical consumption: social value and economic practice*, New York, Berghahn

Ånestad, Siv Elin (2012). The social construction of whiteness and blackness in contemporary Cuba : a note on social sovereignty and the order of otherness . I Nicky Falkof & Oliver Cashman-Brown (red.) *On Whiteness*, Oxford, Inter-Disciplinary Press

Bøker

Hellmann, Matilda, Gun Roos & Julius von Wright (2012). *A welfare policy patchwork : negotiating the public good in times of transition*, Helsinki, Nordic Centre for Welfare and Social Issues

Rapporter i egne serier

Austgulen, Marthe Hårvik (2012). *Nordmemns holdninger til klimaendringer, medier og politikk*. Prosjektnotat nr. 4-2012, Oslo, SIFO

Bergh, Tone Kristin & Kari Vereide (2012). *Comparative test of seven electrically operated food preparation appliances*. Test report no 3-2012, Oslo, SIFO

Borch, Anita (2012). *Julegaver 2012 : trender de siste 20 år*. Prosjektnotat nr. 18-2012, Oslo, SIFO

Borch, Anita (2012). *Kalendergaver 2012*. Prosjektnotat nr. 16-2012, Oslo, SIFO

Borgeraas, Elling & Ragnhild Brusdal (2012). *Livsopphold ved startlån – en evaluering av SIFOs Referansebudsjett i vurdering av startlån*. Oppdragsrapport nr. 1-2012, Oslo, SIFO

Borgeraas, Elling & Christian Poppe (2012). *Full Grid Norway*. Project note no 12-2012, Oslo, SIFO

Borgeraas, Elling & Christian Poppe (2012). *Special Issues Grid Norway*. Project note no 15-2012, Oslo, SIFO

Bugge, Annechen (2012). *Spis deg sunn, sterk, slank, skjønn, smart, sexy... : finnes det en diett for alt?* Fagrapport nr. 4-2012, Oslo, SIFO

Colburn, Mae (2012). *Reading into Norwegian Wool : an annotated bibliography for textile innovators and entrepreneurs*. Project note no 2-2012, Oslo, SIFO

Darbandi, Chimen (2012). *Digitale medier, identitet og kjønn : unge tenåringers digitale hverdag i Oslo*. Fagrapport nr. 3-2012, Oslo, SIFO

Hebrok, Marie, Ingun Grimstad Klepp, Tone Skårdal Tobiasson, Kirsi Laitala, Marit Vestvik & Madeline Buck (2012). *Valuing Norwegian Wool*. Professional report no 5-2012, Oslo, SIFO

Heidenstrøm, Nina & Pål Strandbakken (2012). *Air to air heat pumps in Norwegian households : technological and market development, media analysis, and the use of practice theory to study consumption*. Project note no 19-2012, Oslo, SIFO

Jakobsen, Türf Böcker & Tanja Jørgensen (2012). *Full Grid Denmark*. Project note no 11-2012, Oslo, SIFO

Jakobsen, Türf Böcker & Tanja Jørgensen (2012). *Special Issues Grid Denmark*. Project note no 14-2012, Oslo, SIFO

Kempson, Elaine & Sharon B. Collard (2012). *Full Grid UK*. Project note no 10-2012, Oslo, SIFO

Kempson, Elaine & Sharon B. Collard (2012). *Special Issues Grid UK*. Project note no 13-2012, Oslo, SIFO

Laitala, Kirsi, Ingun Grimstad Klepp, Nick Morley, Torill Meistad, Adrian Chapman, Wenting Chen, Marie Hebrok, Johanne Daae & Marthe Hårvik Austgulen (2012). *Potensiale for økt materialgjenvinning av tekstilavfall og andre avfallstyper (papir/papp, metall og glass)*. Fagrapport nr. 2-2012, Oslo, SIFO

Lavik, Randi (2012). *Salg av tobakk*. Prosjektnotat nr. 3-2012, Oslo, SIFO

Lavik, Randi & Ragnhild Brusdal (2012). *Evaluering av telefonsalg til private : kartlegging av kundesentre i 2010 og 2012*. Prosjektnotat nr. 9-2012, Oslo, SIFO

Lavik, Randi & Ragnhild Brusdal (2012). *Telefonsalg og telefonbenvendelser til privatpersoner : SIFO-survey hurtigstatistikk 2011 og 2012*. Prosjektnotat nr. 6-2012, Oslo, SIFO

Lavik, Randi & Alexander Schjøll (2012). *Endring i butikkstruktur og handlemønster i norsk dagligvarehandel*. Prosjektnotat nr. 1-2012 Oslo, SIFO

Lavik, Randi & Alexander Schjøll (2012). *Mobilitet i ulike markeder, informasjonskanaler og grensehandel : SIFO-survey hurtigstatistikk*. Prosjektnotat nr. 7-2012, Oslo, SIFO

Lerche Møller, Majken & Ardis Storm-Mathisen (2012). *Local Discourses on Gender and ICT : results from a strategic survey in three Scandinavian communities*. Project note no 5-2012, Oslo, SIFO

Poppe, Christian (2012). *Økonomisk utsattbet : situasjonen for norske hushold i 2012*. Oppdragsrapport nr. 2-2012, Oslo, SIFO

Slette-meås, Dag & Jo Helle-Valle (2012). *Smarttelefon og bruk av mobilbaserte tjenester blant norske forbrukere : SIFO-survey hurtigstatistikk 2012*. Prosjektnotat nr. 17-2012, Oslo, SIFO

Smedsrud, Eriikka (2012). *Sjettklassingers digitale hverdag : forvaltning av kjønn og kapital i barnas IKT-praksiser*. Fagrapport nr. 1-2012, Oslo, SIFO

Stamsø, Mary-Ann (2012). *Holdninger til eiendomsmeglere og grunner til å selge bolig selv*. Fagrapport nr. 6-2012, Oslo, SIFO

Stamsø, Mary-Ann (2012). *Boligsalg og salgsmetoder*. Fagrapport nr. 7-2012, Oslo, SIFO

Tangeland, Torvald (2012). *Bruk av sykkel : SIFO-survey hurtigstatistikk 2012. Jobbsykling og barns bruk av sykkel*. Prosjektnotat nr. 8-2012, Oslo, SIFO

Doktoravhandlinger

Throne-Holst, Harald (2012). *Consumers, nanotechnology and responsibilities : operationalizing the risk society*. Avhandling for ph.d.-graden, Institute of nanotechnology, University of Twente, Nederland

Vittersø, Gunnar (2012). *Ren idyll? Forbrukets betydning for bygdeutvikling med utgangspunkt i lokal mat og bytteliv*. Avhandling for ph.d.-graden, Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi, Universitetet i Oslo

Populærvitenskapelige artikler

Bugge, Annechen (2012). Hva er en god middag? *Smart Living. Motivasjon til endring. Hjerte- og karrisiko* (1) 10-11

Kjærnes, Unni (2012). Troen på forbrukernes frie valg. *Salongen.no*, publisert 28. februar

Kjærnes, Unni (2012). Mat og moral. *Salongen.no*, publisert 2. mars

Kjærnes, Unni (2012). Tillitens betydning. *Salongen.no*, publisert 5. mars

Klepp, Ingun Grimstad & Kirsi Laitala (2012). Vakker og ren. *Personae : Tidsskrift for klær, kropp, kultur*, 5 (3-4) 168-173

Stamsø, Mary-Ann (2012). Hva skjedde med den norske boligpolitikken? *PLAN : Tidsskrift for samfunnsplanlegging, bolig og byplan og regional utvikling*, 2012 (1) 23-27

Kronikker og avisartikler

Austgulen, Marthe Hårvik & Eivind Stø (2012). Må gjøre mer hjemme. *Aftenposten*, 2/7

Berg, Lisbet & Arne Dulsrud (2012). Tillitens paradoks. *Nationen*, 1/10

Borch, Anita, Gun Roos & Eivind Stø (2012). Effekten av fedmekampanjer. *Dagsavisen*, 26/4

Døving, Runar (2012). Matpakka – takk for følget. *Aftenposten*, 25/4

Helle-Valle, Jo & Annechen Bugge (2012). Det var ikke gøy lenger. *Aftenposten*, 29/7

Klepp, Ingun Grimstad & Runar Døving (2012). Ta grep om din kvinnelighet. *Dagsavisen*, 16/3

Kulø, Marianne & Alexander Schjøll (2012). La oss få vite hvordan høna har hatt det. *Bergens Tidende*, 2/4

Poppe, Christian, Per Arne Tufte & Svein Ole Borgen (2012). Det hjelper ikke å dulte dem som har snublet. *Aftenposten*, 8/2

